

Uudistettu Cannelinin sanakirja

KNUT ja AULIS CANNELIN *Suomalais-ruotsalainen sanakirja*. 9. painos. 964 kaksipalstaista sivua ynnä kolme hakemistoa. Porvoo 1952. WSOY.

Vuoden vaihteessa ilmestyi painosta Knut Cannelinin suomalais-ruotsalainen sanakirja maist. Aulis Cannelinin toimittamana. Verrattuna v. 1938 julkaistuun 5:nteen ja sitä seuraaviin painoksiin poikkeaa esiteltävänä oleva näistä sikäli, että sanastoa on melkoisesti uusittu ja että aikaisemmin hakumuotona käytetty indik. prees:n yks. 1. persoonana on vaihdettu I infinitiiviin, — molemmat tarpeellisia ja tyydytyksellä tervehdittäviä uudistuksia. Alkusanoina annetun tiedon mukaan on »uusien hakusanojen, sananparsien (?) ja rinnakkaismerkityksiä kertynyt arviolta 28 000». Sivuluvultaan uusi laitos ei suuresti poikkea aikaisemmasta (964—949), mutta kun palsta on

kirjakeistoa pienentämällä saatu mahtumaan 69 riviä entisten 60:n asemesta, on lisäksi todellisuudessa 17—18 %.

Tähän mennessä ilmestyneiden suomalais-muunkielisten sanakirjojen pohjana on ollut jo 70 ikävuottansa sivuuttanut Elias Lönnrotin suomalais-ruotsalainen sanakirja. Ne lisät ja muutokset, joita kirjasuomen sanavarjoissa on siitämisin tapahtunut, kuvastuvat näistä leksikoista melko vaillinaisesti, sillä niiden toimittajat ymmärrettävistä syistä eivät ole voineet harjoittaa uusien sanojen poimintaa läheskään niin laajasti, kuin tarve olisi vaatinut. Täysin ajan tasalla olevia tulkisanakirjoja ei varmaan saadakaan, ennenkuin Nykysuomen sanakirja on ilmestynyt, koska vain sen toimituksella on käytettävissään poiminnot, joita voidaan pitää kuta kuinkin tyhjentävinä 1900-luvun alkupuoliskon kirjasuomea ajatellen.

Voidakseni antaa tämän lukijoille edes summittaisen käsityksen siitä, missä määrin Nykysuomen sanakirja ja uudistettu suomalais-ruotsalainen sanakirja poikkeavat toisistaan hakusanoihin nähden, olen laskenut välit *a* — *aavuis* ja *it*. — *iatön*, jolloin olen saanut tuloksiksi (luvut ovat tarkistamattomia): Nykysuomen sanakirja 497 ja 564 sanaa, uudistettu Cannelinin sanakirja 253 ja 318, aikaisempi laitos 236 ja 308. Tästä ilmenee, että Nykysuomen sanakirjassa on hakusanojen lukumäärä 80—90 % suurempi kuin Cannelinin suomalais-ruotsalaisessa, mitä nähdäkseni on pidettävä liian suurena lukuna, koska edellisestäkin on jätetty pois erikoisalojen sanastoa ja yhdyssanoja on otettu mukaan vain valikoiden. Sellaisia *aa*-alkuisia sanoja, jotka puuttuvat Cannelinin sanakirjasta, ovat esim. seuraavat: *aakkosjärjestelmä*, *aakkosto*, *aallota*, *aaltojuova*, *-kuvio*, *-loukku*, *-mekaniikka*, *-säteily*, *-tukkainen*, *aaltoutua*, *aaluva* (olisi ollut paremmin paikallaan kuin *aatkela*), *aamiaislepo*, *-puuro*, *-tarjotin*, *-vieras*, *aamuateria*, *-herätys*, *-kausi*, *-kiire*, *-lepo*, *-lypsy*, *-lämpö*, *-painos*, *-pesu*, *-posti*, *-puuro*, *-päiväpalvelus*, *-päivävierailu*, *-rauha*, *-soitto*, *-tee*, *-tohveli*, *-toimi*, *-tyyni*, *-öinen*, *aarni*, *aarresaari*, *aarto*, *aasinpolku*, *-pää*, *aataminomena*, *-pala*, *-aatekilpailu*, *-historiallinen*, *aatelisherra*, *-rouva*, *-veri*, *aateruno*, *-runous*, *aatra*, *aaveksia*, *aavejuna*, *-laiva*, *-näky*, *-olento*, *aavikkoaro*, *-eläin*, *-inen*, *-kasvi*, *-lainen*, *-maa*, *-mainen*, *-seutu*, *-susi*, *-tuuli*, *aavikoitua*. Vastapainoksi on suomal.-ruotsal. sanakirjassa 22 sellaista *aa*-alkuista sanaa, jotka puuttuvat Nykysuomen sanakirjasta, nimittäin seuraavat: *aaltoasteikko*, *aamiaistauko*, *aami|llinen*, *-ttain*, *a a m u k e l t e e t*, *aamupäivä|istunto*, *-käynti*, *aamustaa*, *aamu|tiedonanto*, *-tuikka*, *-tuulahdus*, *-uutinen*, *aapislapsi*, *a a t e h e r k k ä*, *-h e r k k y y s*, *-kanta*, *-kyläinen*, *a a t t e e l l i s o s a i n e n*, *-o s a i s u u s*, *aatteloida*, *a a v e l e n t o*, *aavikkoilmasto*. Koska näistä muut paitsi harvennettuina painetut esiintyvät jo v:n 1938 laitoksessa, täytynee päätellä, että Nykysuomen sanakirjan toimitus on jättänyt ne pois vasta tarkan harkinnan jälkeen. Uusiin sanoihin nähden en pitäisi erikoisena puutteellisuutena muiden paitsi *aamu-uutisten* poisjäämistä.

Cannelinin suomalais-ruotsalainen sanakirja on nykyiselläänkin hyvä ja hyödyllinen teos, mutta pitäisin siitä huolimatta välttämättömänä, että sen sanavarasto tarkastettaisiin ja tarpeellisilta kohdilta uusittaisiin asiantuntijoita apuna käyttäen kohta kun Nykysuomen sanakirja on ilmestynyt.